

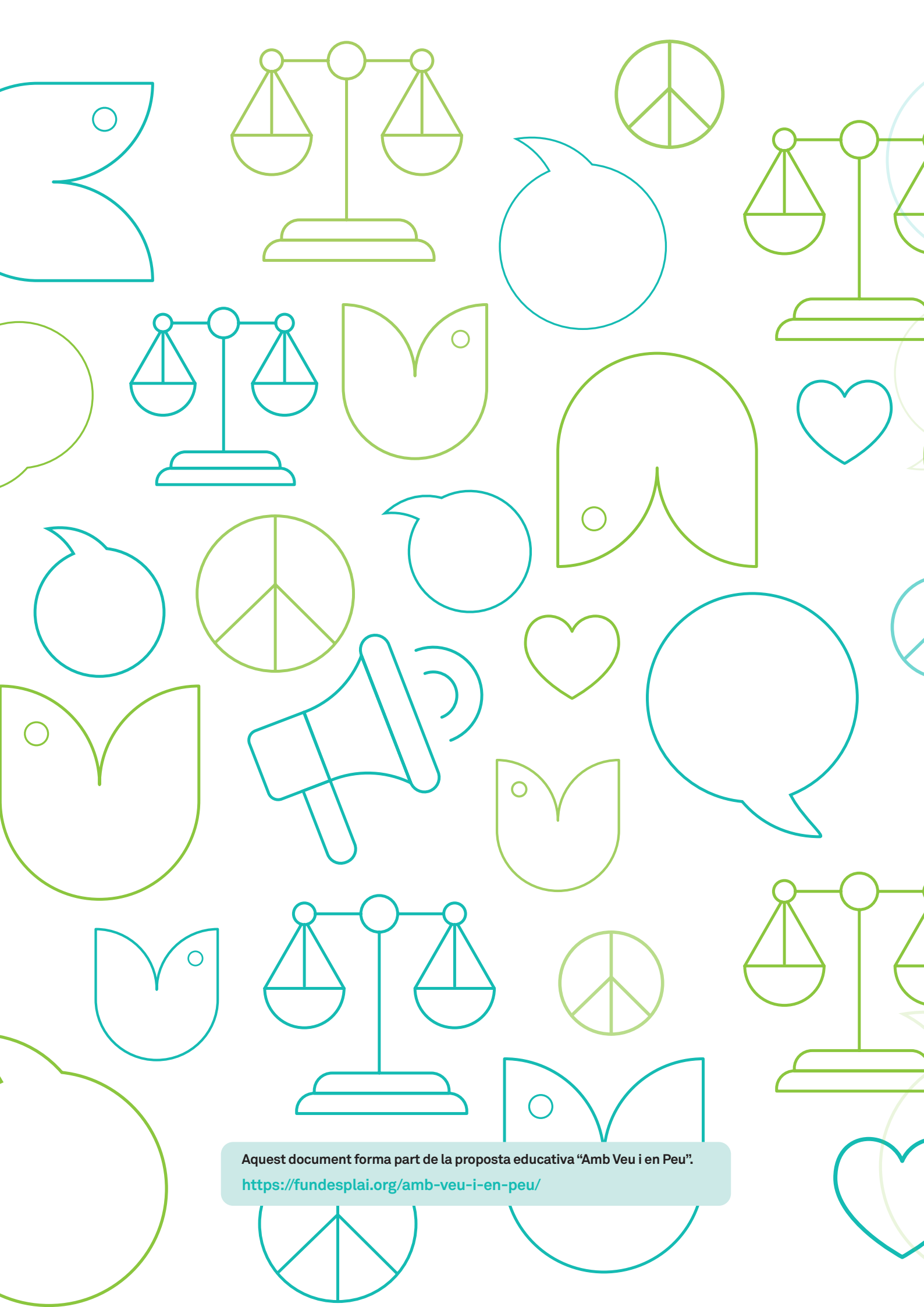

Decidim què fem

**Pressupostos participatius
a l'esplai**

Fundesplai
Fundació Catalana de l'Esplai

Aquest document forma part de la proposta educativa "Amb Veu i en Peu".
<https://fundesplai.org/amb-veu-i-en-peu/>

Índex

pág. 5

Presentació

pág. 6

Objectius educatius

pág. 7

Orientacions generals
per a l'equip educatiu

pág. 13

Desenvolupament

Decidim què fem

PRESSUPOSTOS PARTICIPATIUS AL TEMPS EDUCATIU DEL MIGDIA

QUÈ FAREM?

Aquest curs decidirem com destinar una part dels recursos de l'esplai per millorar la vida col·lectiva de l'entitat.

Ho farem escoltant totes les veus, dialogant i prenent decisions pensant en el bé comú.

PER QUÈ HO FEM?

Per millorar els espais, els materials, les activitats i la vida col·lectiva de l'esplai.

Per comprendre que els recursos són limitats i que cal prioritzar col·lectivament com els utilitzem.

Per aprendre a participar democràticament i assumir responsabilitats compartides.

EL PROJECTE EN 4 SETMANES

1

ANALITZEM L'ESPLAI

Observem els espais, les activitats, els materials i les necessitats de la comunitat de l'esplai.

QUÈ FAREM?

- Observarem els espais, les activitats i els materials de l'esplai.
- Detectarem què funciona bé i què es podria millorar.
- Recollirem les opinions dels diferents grups.
- Compartirem les conclusions en una assemblea.

2

IMAGINEM NOVES IDEES

Pensem propostes per millorar la vida de l'esplai.

QUÈ FAREM?

- Respondrem a la pregunta: què podríem fer amb una part del pressupost de l'esplai per millorar-lo?
- Respectarem les decisions col·lectives encara que no coincideixin amb les nostres preferències.

3

PRIORITZEM LES PROPOSTES

Analitzem les propostes i escollim les que ajudaran més a tothom.

QUÈ FAREM?

- Cada grup explicarà la seva proposta.
- Les valorarem tenint en compte:
 - si beneficien moltes persones de l'esplai
 - si són inclusives
 - si tenen cura del medi ambient
 - si s'ajusten al pressupost disponible
 - si afavoreixen la convivència i la participació.

4

VOTACIÓ

Arriba el moment de decidir!

QUÈ FAREM?

- Impulsarem un procés democràtic de votació.
- Compartirem la decisió amb tot l'esplai i celebrarem la participació de tothom.

Què aprenem?

Participem, dialoguem i prenem decisions democràticament.

Escoltem i respectem opinions diferents.

Pensem en el bé comú i no només en els interessos individuals.

Aprenem a prioritzar perquè els recursos són limitats.

Exercim el dret a participar i assumim responsabilitats compartides.

Descobrim que podem transformar i millorar el nostre esplai.

Entre totes i tots construïm un esplai més participatiu, inclusiu i democràtic.

Presentació

Els pressupostos participatius són una **eina educativa que permet als infants i joves viure en primera persona un procés real de participació democràtica** i corresponsabilitzar-se de la gestió d'una part dels recursos de l'entitat. D'aquesta manera, experimenten una **forma de governança** compartida, en què les seves opinions i decisions tenen un impacte real en la vida de l'esplai.

La iniciativa convida els infants i joves a analitzar els espais que utilitzen, les activitats que desenvolupen i els recursos disponibles. A partir d'aquesta anàlisi, formulen propostes i prenen decisions **orientades a millorar la vida col·lectiva de l'esplai**. Més enllà de decidir sobre un pressupost, aquest procés esdevé **una oportunitat per reflexionar conjuntament sobre el funcionament de l'esplai i imaginar com fer-lo més inclusiu i participatiu**.

Al llarg de tot el procés desenvolupen competències essencials per a una ciutadania activa i democràtica, com el diàleg, l'escolta activa, el pensament crític, el respecte per la diversitat d'opinions i el compromís amb els acords adoptats col·lectivament. Així, els pressupostos participatius esdevenen una experiència d'aprenentatge que reforça el sentit de pertinença, la coresponsabilitat i la implicació en la transformació de la realitat més propera.

→ Objectius educatius

Promoure la participació democràtica i la corresponsabilitat.

Aprendre a expressar idees, escoltar activament i dialogar amb respecte.

Desenvolupar habilitats per consensuar i prioritzar propostes.

Valorar els valors democràtics com a fonament dels drets humans, la convivència pacífica i l'exercici d'una ciutadania global activa i compromesa.

És important ajudar els infants i joves a entendre que aquest projecte no consisteix únicament a decidir en què invertir una part dels recursos de l'esplai, sinó que és, sobretot, **una oportunitat per aprendre a participar en la vida col·lectiva.**

L'equip pot aprofitar aquest projecte per connectar-lo amb el funcionament democràtic de les entitats socials del barri, els consells d'infants i joves municipals i el dret dels infants a participar en les decisions que afecten la seva vida.

A més a més, si l'esplai ja disposa d'assemblees d'infants, consells de grup o altres espais de participació, és recomanable integrar-hi el projecte per reforçar-ne el sentit educatiu i donar continuïtat a la cultura participativa de l'entitat.

També pot ser molt enriquidor **promoure espais de decisió compartits entre diferents grups d'edat.** Els grups de petits, mitjans i joves poden analitzar la realitat de l'esplai des de la seva perspectiva i compartir-ne les **conclusions en una Assemblea General de l'Esplai.**

Orientacions generals per a l'equip educatiu

CAL VETLLAR PER:

- Posar el focus en l'aprenentatge i no en la proposta guanyadora.
- Garantir que totes les veus siguin escoltades.
- Facilitar la participació dels infants amb més dificultats comunicatives.
- Fer transparents els criteris de decisió.
- Transformar els desacords en oportunitats educatives.
- Reconèixer les emocions que apareixen durant el procés.
- Celebrar la participació i la implicació de tothom.
- Mantenir sempre la mirada en el bé comú.

POSSIBLES ÀMBITS D'INVERSIÓ A L'ESPLAI

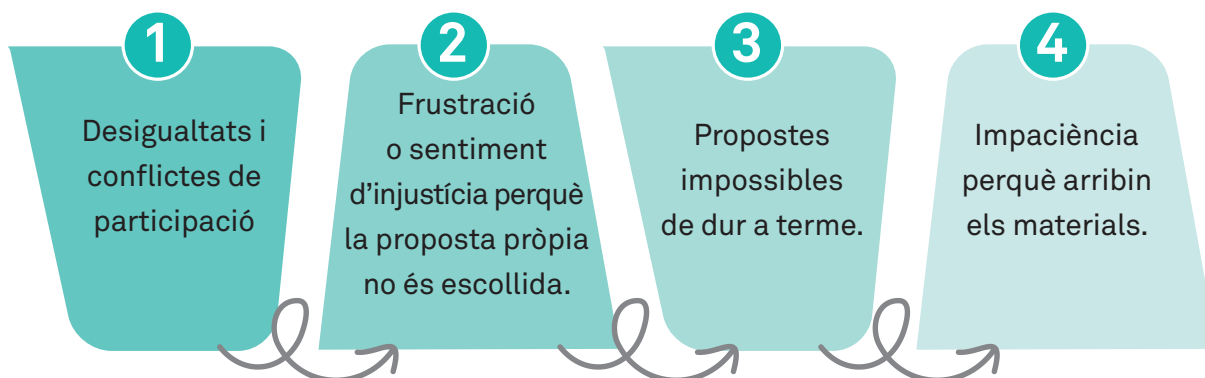
- Comprar nous materials
- Organitzar una activitat especial.
- Impulsar una campanya o iniciativa de sensibilització.
- Fer una acció de millora del local o dels espais exteriors.
- Desenvolupar un projecte comunitari o solidari.

UNA OPORTUNITAT PER PARLAR DE LA HISTÒRIA DEMOCRÀTICA DE CATALUNYA

Aquest projecte també pot ser una bona ocasió per fer valdre la tradició participativa i institucional del nostre país. **L'any 2027 es commemoraran els 1.000 anys de les primeres assemblees que es consideren l'origen històric del Parlament de Catalunya.** Aquesta efemèride ens recorda que la paraula, l'acord i la presa col·lectiva de decisions formen part d'una llarga tradició que encara avui continua sent important per construir una societat més justa i participativa.

POSSIBLES DIFICULTATS EDUCATIVES I ORIENTACIONS PER A L'ACOMPANYAMENT

1 Desigualtats i conflictes de participació

QUÈ POT PASSAR?

- Alguns nois i noies poden monopolitzar les converses.
- Poden quedar menys representades les opinions d'infants amb necessitats educatives específiques o més tímids.
- Alguns nois i noies poden defensar només allò que els beneficia directament.
- Noies i noies que voten una proposta per "fidelitat" als amics i amigues.

COM ACOMPANYAR-HO?

- Vetllar perquè tothom pugui expressar la seva opinió de la manera que li sigui més accessible.
- Observar activament qui participa menys i fer-los preguntes directes.
- Posar exemples de decisions que impliquen pensar en el bé comú.
- Recordar que les amistats no depenen de votar el mateix. No cal votar la proposta d'un amic o amiga per continuar tenint una bona relació amb ell o ella. Discrepar d'una idea no significa rebutjar la persona que l'ha proposada. Podem plantejar preguntes com: "Triaries aquesta opció si no sabessis qui l'ha proposat?"

2 Frustració o sentiment d'injustícia perquè la proposta pròpia no és escollida

QUÈ POT PASSAR?

- Alguns nois i noies poden viure la votació com una competició.
- Es poden sentir decebutos si la seva idea no resulta guanyadora.
- Poden aparèixer comentaris de menyspreu cap a les opcions menys votades.

COM ACOMPANYAR-HO?

- Explicar des del principi que participar no significa guanyar.
- Posar en valor totes les aportacions i no només les finalistes.
- Recordar que una proposta pot no ser la preferida d'algú però ser beneficiosa per al conjunt.
- Comparar situacions amb experiències quotidianes: “si només tenim diners per comprar una cosa, com decidim quina és la més important?”
- Reconèixer explícitament les emocions: “Entenc que et faci ràbia perquè hi haves posat molta il·lusió”.
- Fer visibles les idees descartades en un mural o document de retorn.
- Recordar que les propostes no escollides poden inspirar futures accions.

3 Propostes impossibles de dur a terme

QUÈ POT PASSAR?

- Els infants poden proposar materials molt cars o inviables.
- Si es descarten sense explicacions poden viure-ho com una censura.

COM ACOMPANYAR-HO?

- Ser transparents amb els pressupostos i criteris abans que els infants proposin les seves idees.
- Explicar els motius pels quals una idea no es pot portar a terme.
- Pensar si és possible reformular conjuntament les propostes perquè puguin esdevenir viables.

4 Impaciència perquè arribin els materials

QUÈ POT PASSAR?

- Esperar que els materials arribin immediatament.
- La demora entre la votació i la compra pot generar desmotivació.

COM ACOMPANYAR-HO?

- Explicar que els projectes col·lectius necessiten temps.
- Utilitzar el racó del projecte o la comissió de seguiment per fer visible l'estat del procés de compra. Per exemple: podem posar un cartell fent el compte enrere, número de dies que falten perquè arribin els materials.

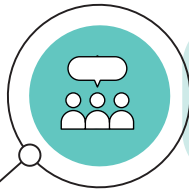

Orientacions generals per a l'equip educatiu

Participar no és només votar: també implica informar-se, dialogar, argumentar, negociar i assumir els acords col·lectius.

Totes les opinions i propostes són importants, encara que no totes les idees acabin sent les escollides.

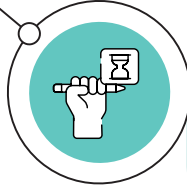
Quan decidim en grup, no sempre surt el que més ens agrada a nosaltres, sinó allò que pot anar bé a més persones.

Escotar els altres ens ajuda a decidir millor.

Les idees han de ser bones, però també possibles de fer.

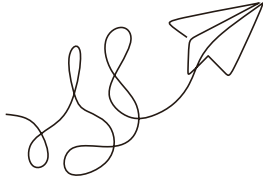

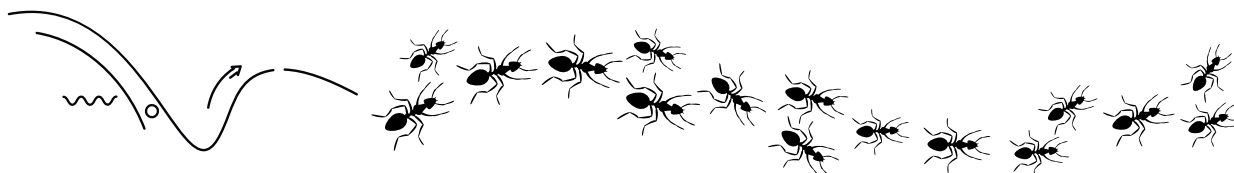
Per fer realitat una idea cal temps, organització i esforç.

Com que els diners i els materials són limitats, hem de triar bé.

**MISSATGES
CLAU**

Desenvolupament

FASE 1. ANALITZEM L'ESPLAI

Aquesta primera fase convida els infants i joves a reflexionar sobre els diferents tipus de decisions que prenem en la vida quotidiana i a comprendre que aquelles que afecten una comunitat requereixen mecanismes de participació democràtica. A partir d'aquesta idea, els grups observen i analitzen el funcionament de l'esplai, fixant-se en els usos dels espais compartits, els materials disponibles, les activitats que s'hi desenvolupen i les relacions que s'hi estableixen.

ACTIVAT 1. PER QUÈ DECIDIM ENTRE TOTES I TOTS?

Dibuixem una línia al terra amb cinta adhesiva:

Jo _____ El meu grup _____ Tota la comunitat

A continuació es presentem diverses situacions quotidianes i els nois i noies s'han de situar en el punt de la línia que considerin més adequat

Algunes situacions poden ser:

- ☐ Quina samarreta em poso avui? (jo, decisió individual)
- ☐ Què sopem avui a casa? (el grup familiar)
- ☐ Quin joc farem aquesta tarda a l'esplai? (el grup)
- ☐ En què invertim els diners de l'esplai? (Comunitat esplai)
- ☐ En què es gasten els diners de l'ajuntament? (Comunitat, a través dels i les representants públics escollits a través de mecanismes de participació ciutadana)

Quan tothom ha escollit un lloc, es demana a dues o tres persones de cada grup que expliquin per què han pres aquella decisió.

Desenvolupament

Després del debat, si algú canvia d'opinió, pot desplaçar-se a un altre espai. L'objectiu no és encertar la resposta, sinó escoltar arguments i revisar el propi punt de vista.

Quan totes les situacions s'han comentat, es convida el grup a identificar dos aspectes de cada cas:

- A qui afecta aquesta decisió?
- Qui l'hauria de prendre?

Per tancar l'activitat, es plantegen algunes preguntes de reflexió:

- Per què algunes decisions les podem prendre soles i d'altres no?
- Què passa quan una decisió afecta moltes persones?
- Com podem assegurar que tothom tingui veu?
- Participar és només votar?

Per acabar, introduïm el concepte de **pressupost participatiu** explicant que és una manera democràtica de decidir conjuntament com utilitzar una part dels recursos comuns. S'explica que, durant les properes setmanes, el grup viurà aquest procés en primera persona.

ACTIVITAT 2. DETECTIUS I DETECTIVES DE L'ESPLAI

Abans de proposar millores, cal conèixer bé la realitat de l'esplai. En aquesta activitat ens convertirem en detectius i detectives per observar els espais, les activitats, els materials i les necessitats dels diferents grups que hi participen. L'objectiu és identificar què funciona bé, què es pot millorar i **recollir informació que ens ajudi a elaborar propostes pensades per al bé comú**.

Per grups, amb el suport d'una càmera de fotos, els nois i noies observen:

- Quins espais de l'esplai funcionen especialment bé.
- Quins espais es podrien millorar.
- Quines activitats tenen molt èxit.
- Quines necessitats detecten en el grup.
- Quins materials es fan servir més o estan deteriorats o falten.

També es poden fer petites entrevistes a:

- Companys i companyes.
- Monitors i monitores.
- Famílies.

Traspassem tota la informació visual i les idees en un gran mural.

En acabar, reflexionem plegats:

- Què ens agrada més de l'esplai?
- Què podem millorar?
- Quines dificultats tenim?
- Quins canvis beneficiarien més persones?

Es pot organitzar una assemblea on cada grup presenta les seves conclusions.

FASE 2. GENEREM PROPOSTES

En aquesta fase la idea és que els nois i noies **formulin propostes inicials**. L'equip educatiu introdueix el projecte a partir d'una pregunta:

*Què podríem fer amb una part del pressupost de l'esplai?

Tres idees guiaran tot el procés:

- **El pressupost és limitat.** 50€, 100€, 500€... és important tenir clar el pressupost des de l'inici.
- **No totes les propostes seran possibles.** Caldrà valorar, prioritzar i descartar en funció d'una sèrie de criteris com ara: que siguin propostes que beneficiïn al conjunt dels nois i noies (del grup, de la secció o del conjunt de l'esplai), que tinguin en compte criteris de sostenibilitat com ara la durabilitat dels materials o les possibilitats de reutilització i impacte ambiental, etc.
- **Cal respectar el que decideixi el grup.** La decisió final és col·lectiva.

ACTIVITAT 3. LA MOTXILLA LIMITADA

Amb els infants més petits, és interessant **introduir el concepte de pressupost o recursos limitats** abans de començar a pensar propostes per a l'esplai.

Aquesta activitat els ajuda a reflexionar sobre la necessitat d'establir prioritats i de prendre decisions pensant en el bé del grup.

Es divideix el grup en petits equips de 4 o 5 infants. A cada equip se li lliuren **85 € ficticis** i un catàleg d'objectes amb el seu preu. Se'ls explica que han de preparar la motxilla per a una excursió de tot el grup, però que el pressupost no els permet comprar-ho tot.

Alguns dels objectes poden ser:

- Farmaciola 20 €
- Pilota 15 €
- Corda 10 €
- Prismàtics 25 €
- Joc de cartes 10 €
- Menjar extra 50 €
- Impermeables 35 €
- Lot 15 €
- Cantimpleres 20 €
- Mapa 10 €

Cada equip ha de posar-se d'acord sobre què compra i justificar les seves decisions.

Després, cada grup presenta la seva motxilla i explica els motius de les seves prioritats.

A continuació s'obre un espai de conversa amb preguntes com:

- Per què heu escollit aquests objectes?
- Quins heu descartat i per què?
- Ha estat fàcil arribar a un acord?
- Tothom estava d'acord?
- Heu pensat només en allò que us agradava a vosaltres o en les necessitats de tot el grup?
- Si tinguéssiu més diners, què afegiríeu?

ACTIVITAT 4. PENSEM PROPOSTES

Infants petits

Cada infant dibuixa les seves idees. Posteriorment, es comparteixen totes les propostes i s'agrupen en un mural segons la temàtica (espais, materials, activitats, convivència, etc.). Entre totes i tots es comenta què tenen en comú les diferents idees i quines necessitats responen.

Mitjans i joves

En petits equips, elaboren una proposta de millora omplint una fitxa que pot incloure:

- Nom de la proposta.
- Descripció.
- Quina necessitat resol.
- Com contribuirà a millorar la convivència o la vida de l'esplai.
- Cost aproximat.

Important

- Totes les propostes s'exposen en un espai comú durant uns dies perquè tothom les pugui conèixer
- Per garantir que els infants més petits també les comprenguin, l'equip educatiu o bé una representació dels grups més grans, els expliquen les propostes i els ajuden a comprendre'n el contingut i la finalitat.

FASE 3. PRIORITZEM LES PROPOSTES

Aquesta fase és clau perquè els infants experimenten:

- La **complexitat de decidir en grup**.
- La necessitat de **justificar** les preferències.
- El valor de **renunciar** a propostes que agraden però que, o bé no són prioritàries o bé no respecten els criteris acordats.

Els nois i noies analitzen les propostes presentades.

Abans de decidir, ens fem aquestes preguntes:

- Ajudarà moltes persones de l'esplai?
- Tothom en podrà gaudir o participar-hi?
- Tindrà cura de la natura?
- La podem fer amb els diners que tenim?
- Ens ajudarà a conèixer millor i a participar més?

Abans de la valoració final, es pot fer un **joc de rol amb els grups de nois i noies més grans**. Cada grup analitza una proposta des del punt de vista d'un personatge diferent (per exemple, un infant petit, una persona amb discapacitat, una monitora, una família, una persona preocupada pel medi ambient o la persona responsable del pressupost). L'objectiu és comprendre que una mateixa proposta pot generar opinions i necessitats diverses.

A continuació, en funció de l'edat dels infants i joves, s'utilitzen adhesius (gomets o similars) o un **sistema de puntuació per valorar les propostes**. Finalment, se seleccionen les tres o cinc propostes finalistes.

FASE 4 . VOTACIÓ FINAL

En aquesta fase els infants **decideixen democràticament** quines propostes es duran a terme i aprenen el respecte pels resultats, encara que no coincideixin amb les preferències individuals.

És molt important que l'equip reforci algunes idees:

- Totes les propostes són vàlides.
- La votació és individual, però el resultat és col·lectiu.
- La democràcia implica acceptar el resultat.

Ambientació

Per fer l'experiència més significativa, **proposem que es transformi l'espai en un petit col·legi electoral**.

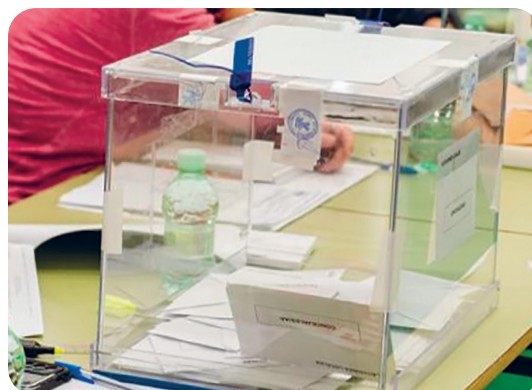
S'hi habiliten diferents elements que reproduïxen un **procés democràtic real**:

- Una mesa electoral simbòlica.
- Una urna per dipositar els vots.
- Les paperetes de votació (amb el nom de cada proposta)
- Un espai reservat que garanteixi la privacitat a l'hora d'escollir.
- Llistat amb el nom dels nois i noies que voten.

Aquesta ambientació converteix la votació en un esdeveniment especial i ajuda els infants a comprendre el funcionament dels processos democràtics.

Quan arriba el seu torn, cada infant segueix els mateixos passos que en una votació real:

- Recull la papereta.
- Revisa les opcions disponibles.
- Marca la proposta que prefereix.
- Diposita el vot a l'urna.
- Registra la seva participació a la llista de votants.

Desenvolupament

Una vegada tancada la votació, es realitza el recompte en gran grup perquè tothom pugui seguir-ne el procés.

L'equip educatiu, amb la col·laboració d'alguns infants, va explicant cada pas:

- Obertura de l'urna.
- Lectura de les paperetes.
- Registre dels vots.
- Suma dels resultats.

Finalment, es dona a conèixer la proposta guanyadora i es genera un espai de conversa per valorar l'experiència.

Algunes preguntes que poden ajudar a la reflexió són:

- Per què creieu que aquesta proposta ha rebut més vots?
- Què hem tingut en compte a l'hora d'escollir?
- Què hem après d'aquest procés?

FASE D'IMPLEMENTACIÓ

Una vegada escollida la proposta guanyadora, es crea una **Comissió de Seguiment** formada per infants i monitors/es.

La comissió pot encarregar-se de:

- Fer seguiment de les compres (si escau).
- Informar el grup.
- Preparar la presentació dels nous materials o millores.
- Etc.

FASE DE PRESENTACIÓ I CELEBRACIÓ

Quan arriben els materials, es pot organitzar un **petit acte de presentació** perquè tothom conegui les noves adquisicions i recordin que són el resultat d'un procés participatiu que ha implicat exercir el dret a participar i assumir responsabilitats.

FASE DE TANCAMENT

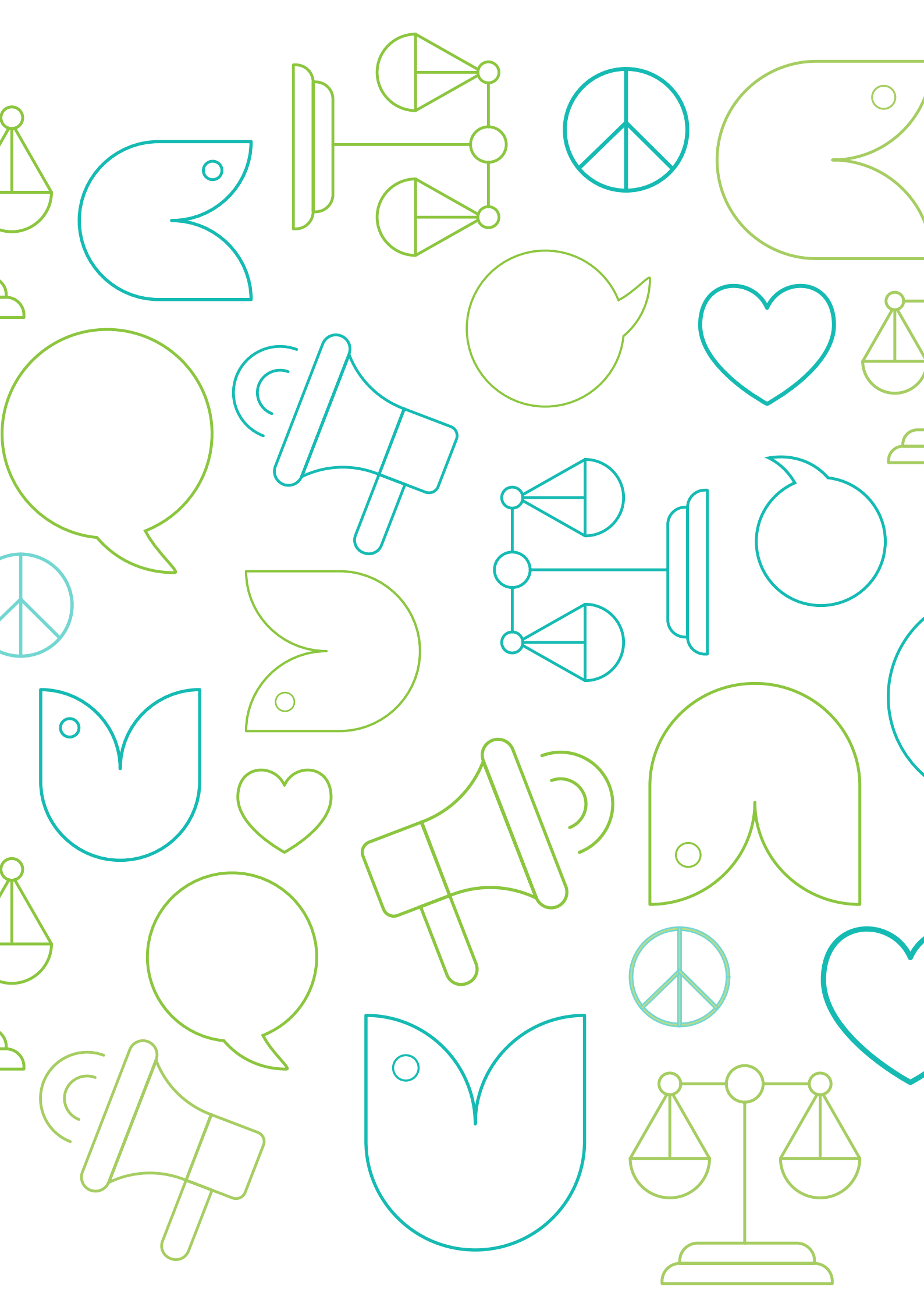
Al cap d'unes setmanes els infants valoren com està funcionant la proposta escoliada .

I com a última reflexió, especialment amb els nois i noies més grans, els plantegem algunes preguntes per connectar el projecte amb els drets humans, la cultura de pau i l'educació per a la ciutadania global.

- Per què ha estat important que tothom hagi pogut participar?
- Què passa quan només decideixen uns pocs?
- Com podem fer que les decisions siguin més justes?
- Què hem après sobre democràcia que també ens servirà fora de l'esplai?

Fundesplai
Fundació Catalana de l'Esplai

